

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

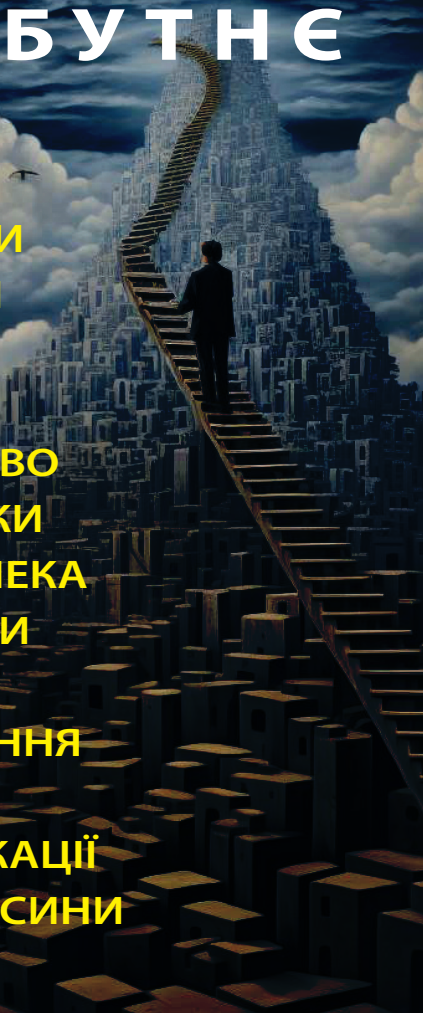
РЕАЛЬНІСТЬ У РЕЖИМІ КРИЗИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ СТУДІЇ

27 березня 2026 р., м. Харків, Україна

С МАЙБУТНЄ

У
Ч
А
С
Н
І
С
Т
Ь

ІСТОРИЧНІ НАУКИ
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ
ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ
ЮРИДИЧНІ НАУКИ
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
КУЛЬТУРОЛОГІЯ
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

РЕАЛЬНІСТЬ У РЕЖИМІ КРИЗИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ СТУДІЇ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 27 березня 2026 р.)

Харків
«Право»
2026

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 284 від 16 лютого 2026 р.*

Редакційна колегія:

Кузь О. М., доктор філософських наук, професор (голова);
Герасіна Л. М., докторка соціологічних наук, професорка;
Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;
Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка;
Шевченко Л. С., докторка економічних наук, професорка

Реальність у режимі кризи: міждисциплінарні студії : матеріали
P31 Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 берез.. 2026 р.) / [редкол.:
Кузь О. М. (голова), Герасіна Л. М., Прудников В. А та ін.] ; Аналіт.
центр сучас. гуманітаристики ; Харків. асоц. політологів. – Харків :
Право, 2026. – 120 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178848149>.
ISBN 978-617-8848-14-9

Матеріали конференції містять доповіді, у яких висвітлено між-
дисциплінарні спроби осмислення реальності в режимі кризи, розгля-
нуто проблеми кризового менеджменту крізь призму філософського,
правового, психологічного, філологічного аналізу, кризові аспекти
в управлінні бізнесом під час війни, перспективи розвитку кризової
дипломатії в умовах глобальної трансформації світового порядку, во-
лонтерство в умовах кризового стану соціуму, особливості адаптації
молоді в умовах воєнного стану та кризових ситуацій, життя українсько-
го суспільства в умовах російської агресії.

УДК 001+004+005+070+14+159.9+316+32+33+34+35+37+65+78+82

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

© ГО «Аналітичний центр сучасної
гуманітаристики», 2026

© Харківська асоціація політологів, 2026

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2026

19. The Belt & Road Initiative in the Global Arena : Chinese and European Perspectives / edited by Yu Cheng, Lilei Song, Lihe Huang. Singapore: Palgrave Macmillan, 2018. XXV, 266 p.

20. Israel S., Richter A. Global Gateway: European Parliament calls for reform of Europe's response to the BRI. *Table. Briefings*. March 26, 2026. URL: <https://table.media/en/china/news-en/global-gateway-european-parliament-calls-for-reform-of-europes-response-to-the-bri> (accessed date: 26.03.2026).

21. Ukraine as an Integral Part of Europe's Logistics Infrastructure: The Most Promising Regions for Development. *EKOL*. URL: <https://ekol.com.ua/en/ukraine-as-an-integral-part-of-europes-logistics-infrastructure-the-most-promising-regions-for-development/> (accessed date: 26.03.2026).

Михайлова А. Є.,
здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня, курс ІМ,
спеціальність СЗ, ННІ міжнародних
відносин,
Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця

РЕНЕСАНС ПОЛІТИЧНОГО РЕАЛІЗМУ ЯК ВІДПОВІДЬ НА СИСТЕМНИЙ КРАХ ЛІБЕРАЛЬНОГО МІЖНАРОДНОГО ПОРЯДКУ

Повоєнний ліберальний світовий порядок під егідою Сполучених Штатів, який досяг глобального домінування після 1991 року, наразі перебуває у стані незворотного системного розпаду. Незважаючи на те, що західний істеблішмент вважає цю модель основою загального миру та процвітання, фундаментальний зсув у балансі сил робить його крах неминучим. Глибока криза сучасної архітектури безпеки є логічним наслідком притаманних деструктивних факторів, що були закладені в основу порядку з моменту його інституціоналізації [1].

Взаємодія кількох великих держав у міжнародній системі неминуче визначає їхню поведінку в рамках логіки політичного реалізму, де першочерговим завданням є підтримка балансу сил. В умовах біполярності або багатополарності постійний ризик зовнішньої агресії змушує акторів ставити власне виживання на перше місце, ніж інші цілі. Відповідно, ліберальні держави схильні інструменталізувати ідеологічний дискурс для легітиміза-

ції прагматичних дій у сфері безпеки, що призводить до постійного розриву між ліберальною риторикою та реальною політичною практикою [2].

Системна криза ліберального міжнародного порядку (ЛМП) спричинена ерозією американського лідерства та конфліктом між наднаціональним управлінням та державним суверенітетом. «Потрібна криза» лідерства, лібералізму та мультилатералізму поглиблюється наслідками гіперглобалізації та внутрішнього популістського опору. Подальший розвиток системи передбачає або її перетворення на компактну, стабільну модель, або її остаточний розпад на конкуруючі регіональні геополітичні сфери [3].

Поточна переорієнтація оборонної політики ЄС визначається переходом від ліберального ідеалізму до парадигми жорсткого реалізму через системну ерозію міжнародно-правових інститутів, що також зумовлено імперіалізмом Росії та ізоляціонізмом США (політика «MAGA»). Згідно зі «Стратегічним планом оборонної готовності 2030», імперативом є досягнення «стратегічної автономії» шляхом консолідації оборонно-промислового комплексу та усунення зовнішньої технологічної залежності. Реалізація флагманських проєктів, таких як «військовий Шенген» та інтегрований повітряний щит, зміщує акцент з формальних інституційних угод на фізичну здатність вести конфлікти високої інтенсивності. Таким чином, національний інтерес ЄС переосмислюється як пріоритет колективного військового стримування в контексті дестабілізації глобальної архітектури безпеки [4].

Ерозія міжнародного права є ключовим показником системної дестабілізації. Хоча Сполучені Штати інституціоналізували своє лідерство через багатосторонні структури як гарант верховенства права протягом 20-го століття, нещодавні прецеденти, включаючи дії у Венесуелі та декларації щодо Гренландії, сигналізують про зміну пріоритетів силової політики над правовими нормами. Ця зміна підриває авторитет міжнародних інституцій та ставить під сумнів легітимність існуючої архітектури глобальної безпеки [5].

Криза функції захисту прав людини Ради Безпеки ООН та ЄС у поєднанні з деградацією регіональної інтеграції та недовірою до світових фінансових інституцій призводить до повторної актуалізації реалістичної парадигми. Це стимулює держави ставити на перше місце національні інтереси та запекло захищати суверенітет як стратегію виживання.

До прикладу, латиноамериканська модель «ліквідного регіоналізму» характеризується інституційною волатильністю та низьким рівнем делегування суверенних повноважень. Це призводить до циклічного характеру

інтеграційних процесів (від піднесення до краху) залежно від політичної ситуації, що наразі трансформується у глобальну тенденцію [6].

Домінування реалістичної парадигми в сучасній архітектурі міжнародних відносин нівелює альтернативні концепції (лібералізм, марксизм), стверджуючи верховенство національних інтересів. В умовах системної анархії та дефіциту загального правопорядку стратегія держави базується на раціональному поєднанні інструментів «жорсткої» та «м'якої сили» для забезпечення власної безпеки.

Ескалація в Ормузькій протоці (2026) та подальший ціновий шок на енергетичному ринку зумовили ерозію багатосторонньої солідарності. В умовах бюджетного дефіциту та загроз соціальній стабільності держави рухаються до енергетичного прагматизму, надаючи пріоритет безперервності поставок над етичними та політичними критеріями. Це призводить до переосмислення безпеки, де стратегія індивідуального виживання переважає колективні інституційні зобов'язання [7].

Криза мультilaterалізму та «пастка консенсусу» у великих міжнародних організаціях визначають перехід до мінілатералізму. Формування гнучких «коаліцій можливостей» (таких як ініціатива «Вартовий східного флангу») дозволяє державам усунути інституційну інерцію та оперативно реагувати на виклики безпеці. В умовах дестабілізації ринку прагматична мережа малих партнерств та двосторонніх угод стає ефективнішим інструментом захисту національних інтересів, ніж традиційна універсальна архітектура [4].

Трансформація світопорядку стимулює ревізіонізм щодо застарілих територіальних та ідеологічних конфліктів, що поглиблює ідеологічну безпекову дилему. Заходи держав із захисту власної легітимності сприймаються опонентами як експансія, провокуючи циклічну ескалацію та дефіцит довіри. У результаті системна анархія закріплює принцип «самопоміги» (self-help) як безальтернативну стратегію виживання.

У рамках концепції Роберта Джервіса (1978) системна анархія визначає неможливість досягнення парето-оптимальних результатів навіть для держав, які підтримують статус-кво. Використовуючи модель «полювання на оленів» Ж.-Ж. Руссо та Роберт Джервіс ілюструють, що через відсутність верховного арбітра раціональний страх одностороннього дезертирства (зради) змушує акторів обирати суб'єктивно безпечнішу, але стратегічно програшну модель поведінки. Таким чином, ієрархія уподобань, де індивідуальна ви-

года від озброєння переважає ризик колективної поразки, неминуче призводить до дилеми безпеки та мілітаризації [8].

Отже, системний крах ліберального порядку та ерозія міжнародних інституцій не залишають державам іншого вибору, окрім як повернутися до жорсткого політичного реалізму та стратегії «самопоміги». Сучасний енергетичний прагматизм та мілітаризація зовнішньої політики доводять, що в умовах анархії національне виживання стає вищим за етичні норми чи колективну солідарність. Відсутність ефективного наднаціонального арбітра, здатного гарантувати безпеку, повертає міжнародну систему до початкового стану недовіри та стратегічного егоїзму. Таким чином, відродження реалізму у XXI столітті є не лише наслідком криз, а й свідченням того, що в «крихкому світі» єдиною надійною опорою суб'єкта залишається власна суверенна влада.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Mearsheimer J. J. Bound to Fail: The Rise and Fall of the Liberal International Order. *International Security*. 2019. Vol. 43, No. 4. P. 7–50. DOI: https://doi.org/10.1162/isec_a_00342
2. Mearsheimer J. J. *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities*. New Haven, CT: Yale University Press. 2018. xi, 313 p.
3. Bargués P., Joseph J., Juncos A. E. Rescuing the liberal international order: crisis, resilience and EU security policy. *International Affairs*. 2023. Vol. 99, Issue 6. P. 2281–2299. DOI: <https://doi.org/10.1093/ia/iia222>
4. Clapp S., Engel D. European defence readiness roadmap. *European Parliamentary Research Service*. 2026. January. P. 1–11. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782589/EPRS_BRI\(2026\)782589_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782589/EPRS_BRI(2026)782589_EN.pdf) (accessed date: 11.03.2026).
5. Upadhyay A., Mehrotra A. Erosion of international law in Trump's threats to global order. *360 info.org*. February 16, 2026. URL: <https://360info.org/erosion-of-international-law-in-trumps-threats-to-global-order/> (accessed date: 11.03.2026).
6. Nolte D. Latin America: liquid regionalism and contested regional authority. *Frontiers in Political Science*. 2025. Vol. 7. P. 1–11. DOI: 10.3389/fpos.2025.1682061
7. Strait of Hormuz Disruptions: Implications for Global Trade and Development. *UN Trade and Development*. March 10, 2026. P. 1–18. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/osgttinf2026d1_en.pdf (accessed date: 11.03.2026).
8. Jervis R. Cooperation Under the Security Dilemma. *World Politics*. 1978. Vol. 30, Issue 2. P. 167–214. DOI: <https://doi.org/10.2307/2009958>.

Науковий керівник: кандидат соціологічних наук, доцент **І. В. Жеребятнікова**

Наукове видання

РЕАЛЬНІСТЬ У РЕЖИМІ КРИЗИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ СТУДІЇ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 27 березня 2026 р.)

Редактор *Т. О. Чернишова*

Підписано до друку 31.03.2026. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 6,9. Обл.-вид. арк. 6. Тираж 100 пр. Зам. № 635

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, м. Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017